

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Pravno-kadrovska služba

Številka: 001-06-1/2025/4
Ljubljana, 3. 4. 2025

Kolegij Državnega sveta

Zadeva: Mnenje glede Pobude za izvajanje slovenske himne na začetku vsake plenarne seje Državnega sveta

Pravno-kadrovska služba (v nadaljevanju: PKS), je bila s strani sekretarke Državnega sveta pozvana naj poda mnenje glede Pobude za izvajanje slovenske himne na začetku vsake plenarne seje Državnega sveta, (št. 001-06-1/2025/1; v nadaljevanju: Pobuda) z dne 26. februarja 2025, in sicer v skladu z dogovorom na 26. seji Kolegija Državnega sveta z dne 11. marca 2025 (kolegij). Iz zapisnika 26. seje kolegija, št. 060-02-3/2025/4, izhaja, da naj se PKS opredeli »o primernosti podane Pobude z vidika določb Zakona o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi (Uradni list RS, št. 67/94)«.

1. Ustavna in zakonska ureditev slovenske himne

Slovenska himna je eden izmed treh državnih simbolov, poleg grba in zastave, kar izhaja iz Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a; v nadaljevanju: Ustava).

Ustava, ki je bila sprejeta 23. decembra 1991, je v 6. členu določila: "Himna Slovenije je Zdravljica." Ustava v istem členu tudi določa: "Uporabo grba, zastave in himne ureja zakon." Himna je tako določena že z ustavo in zakonodajalec lahko ureja le njeno uporabo. Na tej podlagi je Vlada Republike Slovenije 27. 2. 1992 potrdila predlog zakona, Državni zbor pa je 20. 10. 1994 sprejel Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi (Uradni list RS, št. 67/94; v nadaljevanju: ZGZH).

ZGZH v prvem odstavku 5. člena določa: »Himna je sedma kitica pesmi Franceta Prešerna »Zdravljica«, na melodijo iz zborovske istoimenske skladbe skladatelja Stanka Premrla.« Ta določba za državno himno nima konstitutivnega, pač pa le deklaratorni pomen. Državna himna je na podlagi Ustave že splošno sprejeta in uveljavljena, zakon pa jo v uvodnih določbah, ki so podlaga ostalim, le izrecno pojasnjuje. Podrobnejšo ureditev izvajanja himne vsebuje ZGZH v členih od 20. do 24.

Himna Republike Slovenije se je kot takšna, ustavnopravno in dejansko, splošno uveljavila že v procesu demokratizacije, po sprejetju amandmaja XII k Ustavi Socialistične Republike Slovenije z dne 27. 9. 1989 (Ur. l. SRS, št. 32/89).

Iz navedenega izhaja, da je himna kot državni simbol pravno urejena, vendar se zakon osredotoča predvsem na njeno vsebinsko opredelitev in splošno uporabo, ne določa pa izrecno vseh primerov, v katerih se jo izvaja.

2. Pobuda z vidika pravne ureditve in ustaljenih običajev

Trenutno ni pravne, oziroma natančneje, poslovniške podlage, ki bi določala obveznost rednega izvajanja slovenske himne ob začetku vsake plenarne seje Državnega sveta. Državni svet doslej ni izvajal himne na začetku svojih rednih ali izrednih sej, prav tako takšna praksa ni uveljavljena v Državnem zboru. Takšna praksa bi zato predstavljala novost, ki ne izhaja iz določil Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23; v nadaljevanju: PoDS-1) oziroma katerega drugega predpisa ali ustaljene parlamentarne prakse. Uvedba obveznega izvajanja himne na začetku vsake plenarne seje bi torej pomenila nekaj novega.

Morebitna nova poslovniška določba, ki bi uredila izvajanje slovenske himne ob začetku vsake plenarne seje Državnega sveta, po mnenju PKS, ne bi bila v nasprotju s pravnim redom Republike Slovenije saj ne nasprotuje določbam ZGZH, Ustave ali drugih predpisov. Bi pa takšna ureditev predstavljala odmik od dosedanje ustaljene prakse izvajanja himne, ki se v Republiki Sloveniji praviloma izvaja ob državnih praznikih in posebnih priložnostih državnega pomena, slovesnih dogodkih državnih institucij, mednarodnih in diplomatskih srečanjih ter drugih izjemnih priložnostih, ki zahtevajo posebno svečanost.

3. Poslovniška ureditev in potreba po njeni morebitni dopolnitvi

Ustava v 101. členu določa, da ima Državni svet svoj poslovnik, ki ga sprejme z absolutno večino. S tem mu priznava avtonomijo pri urejanju svojega delovanja. Poslovnik je poseben pravni akt, ki ureja notranjo organizacijo, postopek sprejemanja aktov in razmerja do drugih državnih organov.

Poleg splošne organizacije PoDS-1 podrobno ureja tudi potek sej, kar vključuje postopkovna pravila za sklicevanje sej, dnevni red, način razprave, glasovanje in sprejemanje odločitev. Iz tega izhaja, da seje Državnega sveta potekajo po vnaprej določenih pravilih, ki zagotavljajo red in pravno varnost. PoDS-1 je torej ključni akt za določanje formalnih pogojev in načina izvajanja sej Državnega sveta.

PoDS-1 ima zavezujočo naravo, saj je pravni akt s pravno močjo, ki zavezuje vse udeležence sej Državnega sveta. Če se na seji Državnega sveta izvaja nek element, ki ni predviden s Poslovníkom, gre lahko za kršitev poslovnika in načela zakonitosti saj lahko državni organi, vključno z Državnim svetom, ravnajo samo v mejah in na način, ki ga določa zakon in poslovnik ter, v določenih primerih, ustaljena parlamentarna praksa, če ta ni v nasprotju s predpisi. PoDS-1 trenutno ne določa obveznosti izvajanja himne na začetku sej niti ne določa drugih svečanih elementov poteka sej.

Vsaka sprememba pri izvedbi sej, kot je na primer uvedba izvajanja himne ob začetku sej, bi morala biti določena v PoDS-1, da bi imela formalno pravno podlago, s čimer bi zagotovili enotno izvajanje, kar je pri tako pomembnem elementu, kot je državni simbol, po mnenju PKS nujno. Tako bi se zagotovilo pravno podlago za izvajanje slovenske himne in jasno določilo, kdaj in kako naj se le-to izvaja.

4. Izkazovanje običajne počastitve v skladu z običaji in morebitna potreba po ureditvi v poslovniku

Besedilo 24. člena ZGZH določa, da se himna izvaja ob izkazovanju običajne počastitve v skladu z običaji, to pomeni, da se ob izvajanju himne udeleženci obnašajo na način, ki je v družbi uveljavljen kot primeren izraz spoštovanja do državnega simbola.

Ključni elementi določila "izkazovanja običajne počastitve" pomenijo, da je ob izvajanju himne potrebno izkazati primerno spoštovanje. "V skladu z običaji" pomeni, da se način izkazovanja spoštovanja ravna po splošno uveljavljenih normah, ki so v družbi prepoznane kot primerne.

V skladu s slovensko pravno ureditvijo in protokolarno prakso ter običaji se ob izvajanju državne himne praviloma izkazuje počastitev himne tako, da prisotni vstanejo in mirno stojijo do konca himne in se med tem spoštljivo vedejo. To pomeni, da med izvajanjem ne govorijo, se ne premikajo po prostoru ali opravljajo drugih aktivnosti, moški snamejo pokrivala, razen če gre za versko ali drugo kulturno izjemo; pri civilnih osebah je običaj, da imajo roke ob telesu, medtem ko vojaki v uniformi izvedejo vojaški pozdrav. Če je prisotna državna zastava, se obračanje proti njej šteje za dodaten izraz spoštovanja, ob koncu himne pa prisotni sedejo brez ploskanja državni himni.

To torej pomeni, da ravnanja ob izvajanju himne ni potrebno posebej določati v poslovniku ali drugem aktu Državnega sveta, saj norme vedenja izhajajo že iz zgoraj opisanih predpisov, protokolarnih pravil, splošno sprejetih družbenih norm in običajev.

5. Sklep

Na podlagi zapisanega PKS ocenjuje, da izvajanje slovenske himne na začetku vsake plenarne seje Državnega sveta sicer ne izhaja iz ustaljenih običajev, vendar ni v nasprotju z ZGZH.

Ker PoDS-1 trenutno vprašanja izvajanja himne ne ureja, bi bilo v primeru sprejema odločitve, da se Pobudo implementira, treba predhodno zagotoviti ustrezno pravno podlago, in sicer z ustrezno spremembo oziroma dopolnitvijo PoDS-1 v skladu s predpisanim revizijskim postopkom.

PKS ocenjuje, da je za uresničitev Pobude potrebno pripraviti predlog dopolnitve PoDS-1, v katerem bi se jasno določilo obseg uporabe himne (npr. na vseh plenarnih sejah Državnega sveta ali le ob rednih sejah Državnega sveta ali le ob določenih (svečanih) priložnostih) in njeno časovno umeščenost v sam potek seje Državnega sveta (npr., kot izhaja iz Pobude, na začetek seje). S tem bi se zagotovilo pravno varnost in jasnost pri implementaciji podane Pobude.

Luka Glavač Gavrilović
Vodja Pravno-kadrovske službe (p. p.)